

สรุปผลการดำเนินงาน โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา จังหวัดน่าน

๑. ที่มา/พระราชดำริ

สภาพพื้นที่ของอำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน มีภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง สลับซับซ้อน พื้นที่ป่าอุดมสมบูรณ์ และเป็นต้นน้ำของแม่น้ำน่าน แต่ในช่วงต่อมาพื้นที่ป่าถูกราษฎรบุกรุก โค่น เผา และถางต้นไม้ เพื่อทำการปลูกข้าวไร่ในรูปแบบของการทำไร่เลื่อนลอยและปลูกพืชหมุนเวียน โดยมีแนวโน้มการขยายตัวอย่างรวดเร็วตามการเพิ่มของประชากร ทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง สภาพพื้นที่เสื่อมโทรม ส่งผลกระทบให้ราษฎรขาดโอกาสทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม

เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรและทอดพระเนตร บ่อเกลือสินเธาว์ ณ บ้านบ่อหลวง อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ทรงเห็นสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่มีความด้อยโอกาส ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม จึงได้มีพระราชดำริให้สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ ดำเนินการช่วยเหลือพัฒนาในพื้นที่อำเภอบ่อเกลือ โดยเริ่มพัฒนาที่โรงเรียนประถมศึกษาก่อนเป็นอันดับแรก แล้วจึงขยายไปยังศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ประกอบด้วย ๔ โครงการได้แก่ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน โครงการส่งเสริมสหกรณ์ และโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงทรงโปรดฯ ให้จัดตั้งศูนย์ภูฟ้าพัฒนาขึ้น เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ ณ หมู่ที่ ๒ บ้านท่าทางหลวง และหมู่ที่ ๓ บ้านผาสุก ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาและการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาไปสู่พื้นที่ และราษฎรในท้องที่อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ตามพระราชปณิธานของพระองค์ โดยมีวัตถุประสงค์โครงการ ดังนี้

๑. เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบนพื้นที่สูงและใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป
 ๒. เพื่อการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของราษฎรและพื้นที่บนที่สูง
 ๓. เพื่อเป็นศูนย์รวบรวมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องด้านการตลาด
 ๔. เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น
 ๕. เพื่อการศึกษาวิจัยถ่ายทอดความรู้การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน
- สู่จุดมุ่งหมาย “คนอยู่ร่วมกับป่า”

"โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี" มีแนวทางการพัฒนา ๔ ด้านด้วยกัน ด้านแรก คือ การพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขาแม่ฟ้าหลวง โดยทรงต้องการส่งเสริมให้เด็กมีการเจริญเติบโตและพัฒนาศักยภาพ มีสุขภาพแข็งแรง สามารถอ่านออกเขียนได้ มีความรู้พื้นฐานอย่างเพียงพอสามารถพึ่งตนเองได้ และยังสามารถเรียนต่อในชั้นสูงต่อไป ตามศักยภาพของแต่ละคน ด้านที่สอง คือ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาและการถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม"ภูฟ้า" ขึ้นที่ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๒ เพื่อให้เป็นห้องเรียนและพิพิธภัณฑ์สำหรับเด็กสามารถศึกษาค้นคว้า ทำโครงการต่าง ๆ รวมทั้งเป็นที่เรียนวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเป็นศูนย์ถ่ายทอดความรู้

สำหรับประชาชน ด้านที่สาม คือ การส่งเสริมอาชีพภาคเกษตรและอาชีพนอกภาคเกษตร ที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ และด้านที่สี่ คือ ทรงเน้นให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

นอกจากนี้ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตามพระราชดำริ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน และพระราชทานคำแนะนำในการดำเนินงานพัฒนาศูนย์ภูฟ้าอีกหลายครั้ง การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีหลายหน่วยงานร่วมดำเนินการ ซึ่งมีผลการดำเนินงานสนองพระราชดำริดังต่อไปนี้

๑. ด้านการเลี้ยงสัตว์

๑.๑ การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำและเพาะขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ปล่อยในแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้ดำเนินการปล่อยพันธุ์ปลา เช่น ปลาพลวงหิน ปลามัน ปลาปักเป้า เป็นต้น

๑.๒ การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ได้ดำเนินการฝึกอบรมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการแล้ว เช่น การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงสัตว์ปีก การผลิตลูกสัตว์ปีก การเลี้ยงสุกรพื้นเมือง การผลิตลูกสุกร

๒. ด้านการเพาะปลูก

๒.๑ การพัฒนาและส่งเสริมการปลูกข้าว ได้ดำเนินการให้ความรู้การปลูกข้าวไร่-ข้าวนา และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม พร้อมทั้งได้จัดตั้งธนาคารข้าวศูนย์ภูฟ้าด้วย

๒.๒ การส่งเสริมปลูกหม่อน ได้ดำเนินการฝึกอบรมเกษตรกรเรื่องการปลูก การดูแลรักษา การตัดแต่งกิ่ง การโน้มกิ่ง และเทคนิคการพัฒนาคุณภาพผลหม่อนสดให้กับเกษตรกร รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ต้นหม่อน ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยโดโลไมต์ พร้อมกับการถ่ายทอดวิธีการแปรรูป เช่น การทำน้ำหม่อนพร้อมดื่ม แยมหม่อน และชาเขียวใบหม่อน โดยได้มีการตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น

๒.๓ การส่งเสริมการปลูกพืชผัก ไม้ผล ได้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกพืชผักเพื่อบริโภคและเพื่อจำหน่าย ได้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกพืช เช่น ถั่วลิสง ถั่ว สับปะรด มะขามเปรี้ยว ผักโต เงาะ ขนุน ฝรั่ง และการปลูกชาอู่หลง

๓. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

๓.๑ ด้านแหล่งน้ำชลประทาน โดยกรมชลประทานดำเนินการ ดังนี้

๑) ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ดำเนินโครงการฝายห้วยเมี่ยงพร้อมระบบส่งน้ำ หมู่ที่ ๓ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร และดำเนินโครงการฝายห้วยแป้นพร้อมระบบส่งน้ำ พื้นที่รับประโยชน์ ๘๕๐ ไร่ สำหรับพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และบ้านผาสุก หมู่ที่ ๓ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๒) ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ดำเนินโครงการฝายห้วยสะลิวพร้อมระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร สำหรับบ้านผาสุก หมู่ที่ ๓ และบ้านสบมาง หมู่ที่ ๔ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน และดำเนินโครงการฝายห้วยอามพร้อมระบบส่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตร สำหรับบ้านสบมาง หมู่ที่ ๔ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๓) ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ ดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยทบศอกพร้อมระบบส่งน้ำ ขนาดความจุ ๑๘,๖๕๕ ลูกบาศก์เมตร เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น เป็นแหล่งน้ำสำรองเพื่อการอุปโภคบริโภค และการเกษตร ภายในพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และสนับสนุนพื้นที่ทำนา เนื้อที่ ๖๐ ไร่ สำหรับบ้านผาสุก หมู่ที่ ๔ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๔) ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสวก ๑ ขนาดความจุ ๓๗,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น เป็นแหล่งน้ำสำรองเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตร ภายในพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และบ้านผาสุก หมู่ที่ ๓ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน และดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสวก ๒ ขนาดความจุ ๑๑๘,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรในพื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และบ้านผาสุก หมู่ที่ ๓ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๕) ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ดำเนินโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยสวน ขนาดความจุ ๔,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้น และเป็นแหล่งน้ำสำรองเพื่อการอุปโภคบริโภค และเพื่อการเกษตรของศูนย์ภูฟ้าพัฒนา และพื้นที่ใกล้เคียง

๖) ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ดำเนินโครงการฝายน้ำปันพร้อมระบบส่งน้ำบ้านนาออก หมู่ที่ ๑ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พื้นที่รับประโยชน์ ๑๐๐ ไร่ บริเวณศูนย์ภูฟ้า และราษฎรใกล้เคียง และดำเนินโครงการฝายน้ำปันพร้อมระบบส่งน้ำ บ้านนาออก หมู่ที่ ๑ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พื้นที่รับประโยชน์ ๑๐๐ ไร่

๗) ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - พ.ศ. ๒๕๕๘ ดำเนินโครงการฝายห้วยหะ พร้อมระบบส่งน้ำ หมู่ที่ ๒ บ้านห่างทางหลวง ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พื้นที่รับประโยชน์ ๑๐๐ ไร่

๓.๒ ด้านการพัฒนาที่ดิน โดยกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื้อที่ ๓,๑๐๐ ไร่ ปรับปรุงซ่อมแซมระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ สาธิตการอนุรักษ์ดินและน้ำ สาธิตการใช้ปุ๋ยพืชสด ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยพืชสด ปรับปรุงพื้นที่ดินกรด สาธิตการทำการใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยชีวภาพ ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยซูเปอร์ฟอสเฟสในพื้นที่ปลูกข้าวไร่ สาธิตการใช้ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง สนับสนุนการสร้างโรงปุ๋ยอินทรีย์ของศูนย์ภูฟ้าพัฒนา

๓.๓ ด้านการจัดการที่ดินรายแปลงเกษตรกรศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ดำเนินการสำรวจรังวัดที่ดิน ข้อมูลพื้นฐาน สำรวจขอบเขตพื้นที่ และรังวัดที่ดิน จำนวน ๑๖๓ แปลง เนื้อที่ ๑,๘๑๒-๓-๗๘ ไร่ พร้อมสำรวจหาตำแหน่งพิกัด GPS วางหมุดโครงการฯ จำนวน ๓๒ หมุด ปักเขต จำนวน ๑๐๗ หลัก และสร้างศูนย์เกษตรกรต้นแบบขึ้น จำนวน ๓ ราย ทั้งนี้ได้จัดรูปแบบแปลง การใช้ประโยชน์จากที่ดินของเกษตรกร พร้อมกับพัฒนากิจกรรมรายแปลงแก่เกษตรกร พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิต และการจัดระบบกระจายน้ำภายในแปลงเกษตรกร

๓.๔ ด้านการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยกรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมกันดำเนินการฟื้นฟูทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ ให้ได้พื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น อาทิเช่น การจัดทำฝายชะลอน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่ป่า การส่งเสริมการปลูกป่า การขยายผลการปลูกพืช/ไม้สมุนไพร ดำเนินกิจกรรมเสริมทักษะ และพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรในเขตพื้นที่โครงการ จำนวน ๖ หมู่บ้าน ๑,๐๒๐ ครัวเรือน ๓,๒๓๔ คน ตำบลภู

ฟ้า อำเภอบ่อเกลือ รวมทั้งให้ความรู้ อนุรักษ์การทำความเข้าใจกับราษฎรให้ลดพื้นที่ทำไร่หมุนเวียน คั้นผืนป่า กลับคืนสู่ภาครัฐ

๔. ด้านการสร้างต้นแบบการพัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาไปสู่พื้นที่โครงการศูนย์ภูฟ้า พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

๔.๑ ดำเนินการทดสอบและส่งเสริมการเกษตร เช่น ทดลองปลูกข้าวไร่ พัฒนาระบบการปลูกพืช ผสมผสานที่มีความหลากหลายของพืช พัฒนาไม้ผลในไร่ของเกษตรกร จัดทำแปลงขยายพันธุ์ผักพื้นบ้าน ถ่ายทอดองค์ความรู้การรวบรวมเมล็ดและพันธุ์ผักพื้นบ้านแก่เกษตรกรในพื้นที่

๔.๒ ด้านการสาธิตเพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนา ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สาธิตการสร้างตนเอง ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ จำนวน ๑ แห่ง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เกษตรกร

๕. ด้านการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเกษตรกร เช่น กลุ่มแปรรูปผลผลิต กลุ่มธนาคารข้าว กลุ่มโรงสีข้าว และกลุ่มปุ๋ยหมัก กลุ่มอาชีพนอภาคการเกษตร เช่น กลุ่มอาชีพผลิตน้ำยาอเนกประสงค์ กลุ่มร้านค้าชุมชน และกลุ่มออมทรัพย์ ฯลฯ

จากแนวพระราชดำริที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานให้ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ดำเนินการศึกษาผลการดำเนินงานโครงการที่ผ่านมา พร้อมประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมดำเนินการพัฒนา ให้มีลักษณะคล้ายศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งสำนักงาน กปร. ได้ดำเนินการสนองพระราชดำริ ได้มีการพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการโครงการ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ดังนี้

๑) คำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๑/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ภูฟ้า พัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงดำรงตำแหน่งประธานที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

๒) คำสั่งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่ ๕/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๐ เรื่อง ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการบริหารและคณะอนุกรรมการโครงการ ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมีคำสั่งแต่งตั้ง และปรับปรุงคณะอนุกรรมการฯ ประกอบด้วยกรอบแนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

๑. วัตถุประสงค์

๑) ราษฎรในพื้นที่ที่มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี มีที่ทำกิน มีอาชีพมั่นคง และมีรายได้พอเพียงในครอบครัว

๒) ราษฎรในพื้นที่ มีสาธารณสุข การศึกษา และโภชนาการที่ดี

๓) โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเบะเกลือ จังหวัดน่าน มีการดำเนินงานเสมือนศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในด้านการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย และขยายผลไปสู่ประชาชน และเกษตรกร

๔) มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

๒. เป้าหมายหลักของการพัฒนา

๑) เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้แก่ราษฎรในด้านภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

๒) มีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับภูมิสังคม และมีบริการทางด้านสาธารณสุข

๓) มีการบริหารจัดการพื้นที่ และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสม คนอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูลกัน

๔) ศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย และสามารถขยายผลไปสู่ประชาชนและเกษตรกรที่เหมาะสมกับภูมิศาสตร์ ภูมิสังคมของพื้นที่

๓. พื้นที่เป้าหมายโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อำเภอเบะเกลือ จังหวัดน่าน กรมป่าไม้ได้อนุญาตให้สำนักพระราชวังเข้าดำเนินการ เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ ตามโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตามพระราชดำริฯ เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐ มีกำหนดระยะเวลา ๓๐ ปี จนถึงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๘๐ มีเนื้อที่ ๑,๘๑๒-๓- ๗๘ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเบะเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน สามารถแบ่งขอบเขตพื้นที่การดำเนินโครงการฯ ได้ ๒ ส่วน ดังนี้

๓.๑ พื้นที่ทรงงาน เนื้อที่ ๑,๘๐๐ ไร่ เป็นที่ตั้งโครงการศูนย์ภูฟ้าอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตำบลภูฟ้า อำเภอเบะเกลือ จังหวัดน่าน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ ๑ พื้นที่ เนื้อที่ ๖๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่ทรงงาน แปลงสาธิตด้านการเกษตร และอาคารฝึกอบรม ส่วนที่ ๒ พื้นที่ เนื้อที่ ๑,๒๐๐ ไร่ เป็นพื้นที่จัดสรรให้เกษตรกรทำการเกษตร จำนวน ๑๒๗ ราย

๓.๒ พื้นที่ขยายผล : พื้นที่อำเภอเบะเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่านมีพื้นที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) แปลงเกษตรกรต้นแบบ จำนวน ๒๒ ราย ของโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ ๖ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านนาออก บ้านห่างทางหลวง บ้านผาสุก บ้านสบมาง บ้านห้วยล่อม และบ้านห้วยลอย ตำบลภูฟ้า อำเภอเบะเกลือ จังหวัดน่าน

๒) พื้นที่ที่มีพระราชดำริให้ดำเนินการ ในพื้นที่บ้านสบปิ่น ตำบลห้วยโก๋น และบ้านห้วยกานต์ ตำบลขุนน่าน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดน่าน

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ร่วมสนองพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดน่าน มีหนังสือ ถึงเลขาธิการ ส.ป.ก. ขอรับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ภายใต้ ๓ กิจกรรมสำคัญ คือ ๑) ดำเนินการรังวัดแปลงที่ดินรายแปลงเพื่อจำแนกสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงให้เกษตรกรผู้เข้าทำประโยชน์ในที่ดินของศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ๒) สืบสวนข้อมูลการถือครองที่ดินรายแปลง การทำประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรเพื่อวางแผนและพัฒนาาร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ๓) ดำเนินการสำรวจขอบเขตของพื้นที่โครงการ นับตั้งแต่เริ่มโครงการ ส.ป.ก. ได้ดำเนินการสำรวจรังวัด จัดที่ดินรายแปลงให้แก่เกษตรกรจำนวน ๑๒๗ ราย เนื้อที่ ๑,๒๐๐ ไร่ และสืบสวนข้อมูลรายบุคคล ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจพบว่า เกษตรกรมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม ทำประโยชน์ไม่เต็มแปลง ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ ประกอบกับเพื่อสนองพระราชปณิธานของพระองค์ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบนพื้นที่สูงและใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนา ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม กับศักยภาพของราษฎรและพื้นที่บนที่สูง เป็นศูนย์รวบรวมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องด้านการตลาด พัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาศรัทธา วัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ส.ป.ก. จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการร่วมสนองพระราชดำริต่อภายใต้โครงการ “โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน” เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่โครงการมี การใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๒. ปีที่ ส.ป.ก. เข้าร่วมดำเนินงาน

ในส่วนของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ร่วมสนองพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามที่จังหวัดน่านขอรับการสนับสนุน

๓. วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบนพื้นที่สูงและใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป
๒. เพื่อการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของราษฎรของเกษตรกรและพื้นที่บนที่สูง
๓. เพื่อเป็นศูนย์รวบรวมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องด้านการตลาด
๔. เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาศรัทธา วัฒนธรรมท้องถิ่น
๕. เพื่อการศึกษาวิจัย ถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน

จุดมุ่งหมาย “คนอยู่ร่วมกับป่า”

๔. กรอบ / แนวทางการดำเนินงาน (ถ้ามี)

กรอบแนวทางการดำเนินงาน (ด้านการเกษตร) โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ ปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๘ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้กำหนด Theme ศูนย์ภูฟ้า ว่า “ป่าสมบูรณ์ เพิ่มพูนคุณภาพชีวิต ด้วยเศรษฐกิจฐานคุณค่าจากทรัพยากรตามภูมิประเทศและภูมิสังคม” ประกอบด้วย ๔ เป้าประสงค์หลัก ดังนี้

๑. เกษตรกรในพื้นที่ศูนย์ภูฟ้ามีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการสร้างคุณค่าจากทรัพยากรตามภูมิประเทศและภูมิสังคม

๒. การบริหารจัดการทรัพยากร การผลิต การตลาด และการขนส่ง รวมถึงข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพสูงและบูรณาการกันอย่างสมบูรณ์ ภายใต้ Digital Platform ที่ตอบสนองและเข้าถึงได้ง่าย

๓. การจัดสรรผลประโยชน์ที่สมดุลและเป็นธรรมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันของชาวศูนย์ภูฟ้า โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

๔. ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการดำรงรักษาไว้อย่างยั่งยืน ด้วยกระบวนการเศรษฐกิจฐานคุณค่าจากทรัพยากรตามภูมิประเทศและภูมิสังคม

ในส่วนของการจัดทำแผนงาน/โครงการ ภายใต้กรอบแนวทางการดำเนินงานฯ ปี ๒๕๖๓ – ๒๕๖๘ แบ่งการดำเนินงาน ดังนี้

ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ มุ่งเน้นการดำเนินงานโครงการสำรวจ วิเคราะห์ และจัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อออกแบบและพัฒนารายได้ให้กับเกษตรกรเป็นรายแปลง ในพื้นที่นำร่องโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล ควบคู่กับงานตามภารกิจภายใต้กรอบแนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาฯ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - พ.ศ. ๒๕๖๓) ของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ – ๒๕๖๘ จัดทำแผน/โครงการ ที่รองรับกับผลการดำเนินงานโครงการ สำรวจ วิเคราะห์ และจัดทำฐานข้อมูลด้านการเกษตร เพื่อออกแบบและพัฒนารายได้ให้กับเกษตรกรเป็นรายแปลง ในพื้นที่นำร่องโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และพื้นที่ขยายผล ในปี ๒๕๖๓ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม คือ รายได้ต่อครัวเรือนต่อเดือน โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๘ มีเป้าหมายให้เกษตรกรมีรายได้ไม่ต่ำกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน/เดือน

โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นโครงการที่มีความพิเศษ ซับซ้อน และเกี่ยวเนื่องกับหลายภาคส่วนทั้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร รวมทั้งความหลากหลายของสภาพปัญหาที่แตกต่างกันตามสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ แนวทางการดำเนินโครงการฯ (ด้านการเกษตร) ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ – ๒๕๖๘ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพเชิงพื้นที่ โดยกำหนดประเด็นปัญหาหรือความต้องการของพื้นที่ การสร้างเครื่องมือเพื่อหาข้อมูล/ความรู้ การค้นหาทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถนำมาสร้าง Passive Income และสร้างกลไกความร่วมมือ กำหนดแนวทางหรือวิธีการจัดการกับประเด็นหรือความต้องการของพื้นที่ โดยพื้นที่หน่วยต้นคิด รวมทั้งนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างคุณค่าจากฐานทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

- เกษตรกรได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในแปลงของตนเอง
- เกษตรกรนำความรู้และทักษะมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินรายแปลงด้านเกษตรผสมผสานเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำการเกษตรในแปลงของตนเอง
- มีแปลงต้นแบบที่มีรายได้จากการสร้างคุณค่าด้วยนวัตกรรมจากฐานทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เกษตรกรมีการสร้างกิจกรรมใหม่ที่มีผลกำไรและสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น
- ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับการดำรงรักษาไว้อย่าง ยั่งยืน ด้วยกระบวนการเศรษฐกิจฐานคุณค่าจากทรัพยากรตามภูมิประเทศและภูมิสังคม

กรอบแนวทางการดำเนินงาน

๕. ทรัพยากรเด่น/สำคัญในพื้นที่ (ถ้ามี)

๖. กิจกรรมที่ ส.ป.ก. ดำเนินการและการสนับสนุนต่างๆ

๖.๑ การสัมมนาและฝึกอบรม

๖.๒ สนับสนุนวัสดุการเกษตร

๑) สนับสนุนปัจจัยการผลิตหลังฝึกอบรม

๒) กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรต้นแบบ

ตารางที่ ๑ แสดงกิจกรรมที่ดำเนินการฝึกอบรมและสนับสนุนวัสดุการเกษตร

ปีงบประมาณ	การฝึกอบรมและสัมมนา	ค่าวัสดุการเกษตร
๒๕๕๘	- หลักสูตร การจัดการที่ดินรายแปลง - หลักสูตร การพัฒนาศักยภาพการผลิตแปลง ที่ดินตามแนวพระราชดำริ ในมิติเรื่องน้ำ	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบ (ใหม่) - พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม - กิจกรรมต่อยอดแปลงเรียนรู้
๒๕๕๙	- หลักสูตร การพัฒนาเพิ่มศักยภาพการใช้ ประโยชน์ที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้ที่ดิน	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบ (ใหม่) - พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม
๒๕๖๐	- หลักสูตร การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ ประโยชน์ที่ดิน - หลักสูตร การศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้อัน เนื่องมาจากพระราชดำริ	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ - พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม

ปีงบประมาณ	การฝึกอบรมและสัมมนา	ค่าวัสดุการเกษตร
๒๕๖๑	- หลักสูตร การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรผสมผสาน	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ - พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม
๒๕๖๒	- ส่งเสริมองค์ความรู้การเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบเกษตรผสมผสาน เพื่อเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (รายใหม่ปี ๒๕๖๑)
๒๕๖๓	- หลักสูตร การทำเกษตรแบบผสมผสานอย่างยั่งยืน	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบเกษตรผสมผสาน เพื่อเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (รายใหม่ปี ๒๕๖๓)
๒๕๖๔	- หลักสูตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลผลิตในแปลงตนเอง	- จัดตั้งศูนย์ต้นแบบเกษตรผสมผสาน เพื่อเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (รายใหม่ ๒๕๖๔)
๒๕๖๕	- หลักสูตร การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลผลิตในแปลงตนเอง	- สนับสนุนปัจจัยการผลิตหลังฝึกอบรม - พัฒนาเกษตรกรต้นแบบ

๗. ผลการดำเนินงานและงบประมาณ (ตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน เท่าที่ค้นหาได้มากที่สุด)

ปีงบประมาณ	ผลการดำเนินงาน			งบประมาณ (บาท)	
	หน่วย	แผน	ผล	แผน	ผล
๒๕๕๘	ราย	๕๐	๕๑	๖๑๗,๔๐๐.๐๐	๖๑๓,๐๒๓.๖๕
๒๕๕๙	ราย	๕๐	๕๔	๔๕๕,๐๐๐.๐๐	๔๔๖,๐๐.๐๐
๒๕๖๐	ราย	๕๐	๕๐	๖๖๕,๒๐๐.๐๐	๖๖๕,๑๙๙.๔๖
๒๕๖๑	ราย	๕๐	๕๐	๙๓๙,๕๐๐.๐๐	๙๐๔,๐๙๙.๑๘
๒๕๖๒	ราย	๕๐	๕๐	๘๖๗,๓๐๐.๐๐	๘๖๔,๖๖๐.๐๐
๒๕๖๓	ราย	๕๐	๕๐	๖๖๐,๙๐๐.๐๐	๖๖๐,๑๐๐.๐๐
๒๕๖๔	ราย	๕๐	๕๐	๖๖๕,๘๐๐.๐๐	๖๕๒,๐๗๘.๔๔
๒๕๖๕	ราย	๔๐	๔๐	๘๘๑,๖๐๐.๐๐	๘๘๑,๖๐๐.๐๐
๒๕๖๖	ราย	๔๐	๔๐	๗๖๐,๓๔๐.๐๐	๗๖๐,๓๔๐.๐๐
๒๕๖๗	ราย	๓๐	...	๕๐๕,๓๐๐	...

๘. ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร-พื้นที่

- สังคม

๑. เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของการได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน และมีแนวทางการใช้ประโยชน์ในที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- เศรษฐกิจ

๑. เกษตรกรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต และมีอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกรและพื้นที่บนที่สูง

- สิ่งแวดล้อม/ทรัพยากร

๑. เกษตรกรในพื้นที่ทรงงานและพื้นที่ใกล้เคียงโครงการมีต้นแบบในด้านการทำเกษตรผสมผสาน

๙. ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ

-

๑๐. ตัวอย่างความสำเร็จ : เกษตรกร / แปลง / โรงเรียน

ชื่อ-สกุล นางผิน สุทธเขต

ขนาดพื้นที่ ๑๕ ไร่ - งาน - ตารางวา

เกษตรต้นแบบ ด้านเกษตรผสมผสาน

กิจกรรมในแปลง

๑) ด้านพืช ได้แก่ ปลูกข้าว บัควีต ใผ่ซางหม่น กาแฟ เมียง ตั่วเงาะ แก้วมังกร ต้นขม ต้นศุภโชค ต้นหมาก ส้ม เป็นต้น

๒) ด้านปศุสัตว์ ได้แก่ ไก่พันธุ์พื้นเมือง วัว เป็นต้น

๓) ด้านประมง ได้แก่ ปลานิล ปลาดุกเพียน เป็นต้น

๔) ด้านการแปรรูป ได้แก่ ซาบัควีต

รายได้สุทธิครัวเรือน/ปี ๑๒,๔๐๐ บาท

องค์ความรู้ การทำซาบัควีต/แปรรูปบัควีต

การขยายผลองค์ความรู้ เป็นผู้นำกลุ่มในการนำเสนอขั้นตอน กรรมวิธีการผลิต ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ

ภาพประกอบกิจกรรม

ทำนาข้าว

ปลูกบัควีต

ปลูกเงาะ

เลี้ยงไก่

เลี้ยงปลา

แปรรูปบัควีต

บัญชีครัวเรือนในรอบ ๑ ปี

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)
๑. รายรับ	
๑.๑ รายรับจากการประกอบอาชีพ	
๑.๑.๑ ภาคการเกษตร (เช่น พืช สัตว์ ประมง ฯลฯ)	
- ข้าว บัควีต ไข่ยางหม่น เมี่ยง ผักสวนครัว	๔๔,๕๐๐
๑.๑.๒ นอกภาคการเกษตร (เช่น รับจ้าง ทอผ้า แปรรูปผลิตภัณฑ์ ฯลฯ)	๑๐,๐๐๐
๑.๒ รายรับอื่นๆ (เช่น เงินตอบแทนประจำตำแหน่ง ลูกให้ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หวย ถี้อเตอรี ฯลฯ)	๕๘,๔๐๐
รวมรายรับ	๑๑๓,๙๐๐
๒. รายจ่าย (เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน หรือต่อปี)	
๒.๑ รายจ่ายจากการประกอบอาชีพ	
- ภาคการเกษตร	๒๐,๐๐๐
- นอกภาคการเกษตร	
๒.๒ ค่าอาหาร	๖๐,๐๐๐
๒.๓ ค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์	๖,๐๐๐
๒.๔ ค่ายา - สุขภาพอนามัย	๕๐๐
๒.๕ เสื้อผ้า - เครื่องนุ่งห่ม	๓,๐๐๐
๒.๖ ที่อยู่อาศัย	-
๒.๗ ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อน/งานสังคมต่าง ๆ	๒,๐๐๐
๒.๘ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา (ตนเอง คนในครอบครัว)	๑๐,๐๐๐
รวมจ่าย	๑๐๑,๕๐๐
	รายได้สุทธิ ๑-๒
	๑๒,๔๐๐
๓. หนี้สิน	
- ในระบบ (ชกส. สถาบันการเงินอื่น ๆ)	-
- นอก ระบบ	-
- เงินออม	-

๑๐. ภาพผลการดำเนินงาน

โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดน่าน

11 กุมภาพันธ์ 2538

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เที่ยมราษฎรและทอดพระเนตรป่าเกลือสินเธาว์ ทรงพบเห็นสภาพความเป็นอยู่ของราษฎรที่มีความลำบากโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคม พื้นที่ป่าไม้เสื่อมโทรมและถูกทำลายอย่างรวดเร็ว พื้นที่มีสภาพเป็นภูเขาชันขรุขระ ทั่วไกลความเจริญ จึงได้มีพระราชดำริให้สำนักงานโครงการส่วนพระองค์ฯ ดำเนินการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในถิ่นทุรกันดาร

30 พฤศจิกายน 2542

ทรงโปรดฯ ให้จัดตั้งศูนย์ภูฟ้า โดยทรงพระราชทานชื่อว่า "โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาตามพระราชดำริ" เพื่อใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาและการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาไปสู่พื้นที่และราษฎรในพื้นที่เป้าหมาย ในพื้นที่ อ.ปัวเกลือ และ อ.เฉลิมพระเกียรติ ตามพระราชปณิธานของพระองค์

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550

ส.ป.ก. เริ่มดำเนินงาน โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา ตามที่จังหวัดน่านขอรับการสนับสนุน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรบนพื้นที่สูงและใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไป

2. เพื่อการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของราษฎรและพื้นที่บนที่สูง

3. เพื่อเป็นการรวบรวมและพัฒนายาลดต้นทุนให้สอดคล้องด้านการตลาด

4. เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น

5. เพื่อการศึกษาวิจัยถ่ายทอดความรู้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนสู่ผู้ดูแล "คนอยู่ร่วมกับป่า"

พื้นที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 2 บ้านท่าทางหลวง
หมู่ที่ 3 บ้านผาสุก
ต.ภูฟ้า อ.ปัวเกลือ จ.น่าน
พื้นที่ 1,812 ไร่ 3 งาน 78 ตร.วา
เกษตรกรเป้าหมาย 127 ราย

พื้นที่ขยายผล

6 หมู่บ้าน ต.ภูฟ้า
อ.ปัวเกลือ จ.น่าน
เกษตรกรเป้าหมาย
จำนวน 249 ราย

แนวทางการดำเนินงาน

ตามกรอบแนวทางการดำเนินงาน (ด้านการเกษตร) โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนา อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปี 2563 - 2568 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลสัมฤทธิ์ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559-2563

Output

1.

พัฒนาองค์ความรู้
• อบรมเกษตรกร
จำนวน 250 ราย
• ศึกษาดูงาน
จำนวน 50 ราย

2.

พัฒนาศูนย์ต้นแบบ
• ศูนย์เดิม 29 ศูนย์
• ศูนย์ใหม่ 47 ศูนย์

3.

สนับสนุน
ปัจจัยการผลิต
หลังการฝึกอบรม
จำนวน 200 ราย

Outcome

1.

เกษตรกรปรับเปลี่ยน
วิธีการทำเกษตรเป็น
เกษตรผสมผสาน
"คนอยู่ร่วมกับป่า
อย่างเกื้อกูล"

2.

มีต้นแบบในด้านการ
ทำเกษตรผสมผสาน

สรุปผลรายงานผู้บริหารลงตรวจเยี่ยมพื้นที่

โครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

สยามบรมราชกุมารี

หลักการและเหตุผล

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๙ และ(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “องค์กรด้านการบริหารจัดการพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน เพิ่มศักยภาพพื้นที่เกษตรกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร สู่ความผาสุก” และมีพันธกิจที่ต้องการดำเนินการ ๕ ด้าน คือ

๑. บริหารจัดการพื้นที่ ส.ป.ก.
๒. เพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ ส.ป.ก. เพื่อการเกษตรกรรม
๓. พัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ ส.ป.ก. ให้มีความยั่งยืน
๔. การสนับสนุนเงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
๕. พัฒนางค์การให้มีการจัดการที่ทันสมัย

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดน่าน (ส.ป.ก.น่าน) ดำเนินงานตามโครงการศูนย์ภูฟ้าพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อย่างต่อเนื่อง และได้มีกลุ่มเกษตรกรตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน มีความต้องการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้ที่ดิน โดย ส.ป.ก. น่าน มีแผนงานดำเนินการฝึกอบรมให้ความรู้ พร้อมสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรจัดตั้งศูนย์ต้นแบบเกษตรผสมผสาน เพื่อเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (รายได้ในปี ๒๕๖๓) จำนวน ๑๒ ศูนย์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ ทั้งด้านทักษะในการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน รายแปลงด้านเกษตรผสมผสานและก่อเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน
๒. ศูนย์เรียนรู้ต้นแบบการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถใช้เป็นจุดเรียนรู้ สำหรับเกษตรกรที่สนใจรายอื่นๆ

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๕๙

๑. จัดฝึกอบรมเกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย หลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้ที่ดิน

๒. จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ จำนวน ๑๐ ศูนย์

๓. พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม จำนวน ๗ ศูนย์

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๐

๑. จัดฝึกอบรมเกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย หลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้ที่ดิน

๒. จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ จำนวน ๕ ศูนย์

๓. พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม จำนวน ๑๗ ศูนย์

๔. เกษตรกรศึกษาดูงาน ณ ตำบลทุ่งพะงษ์ อำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๑

๑. จัดฝึกอบรมเกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย หลักสูตร “การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านเกษตรผสมผสาน”

๒. จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ จำนวน ๑๐ ศูนย์

๓. พัฒนาศูนย์ต้นแบบเดิม จำนวน ๕ ศูนย์

๔. มอบปัจจัยการผลิตหลังการฝึกอบรม จำนวน ๕๐ ราย ได้แก่

- ต้นมะม่วงโชคอนันต์ จำนวน ๔๐๐ ต้น

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๒

๑. จัดฝึกอบรมเกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย หลักสูตร “ส่งเสริมองค์ความรู้การเพิ่มศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร”

๒. จัดตั้งศูนย์ต้นแบบใหม่ จำนวน ๑๐ ศูนย์ ได้แก่

๑. นางแตง ใจปิง

๒. นายตีบ พิศจารย์

๓. นางมี ใจปิง

๔. นายจรัส ใจปิง

๕. นางคำ พิศจารย์

๖. นายเจริญ พิศจารย์

๗. นายกำพล ชินะวงศ์

๘. นายตัน พิศจารย์

๙. นายสวน ขาเหล็ก

๑๐. นางวัน ไบยา

๓. มอบปัจจัยการผลิตหลังการฝึกอบรม จำนวน ๕๐ ราย ได้แก่

- ต้นกล้าเงาะ จำนวน ๒๕๐ ต้น

- ต้นอะโวคาโด จำนวน ๒๕๐ ต้น

ผลการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๓

๑. ฝึกอบรมเกษตรกร หลักสูตร “หลักสูตร “การทำเกษตรแบบผสมผสานอย่างยั่งยืน” ณ ศูนย์สาธิตการสร้างตนเองสถานีพัฒนาที่ดินน่าน ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๕๐ ราย **งบประมาณ** ในฝึกอบรม ๓๖,๔๐๐.- บาท ได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิตหลังการฝึกอบรมแก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน ๕๐ ราย ดังนี้

๒.๑ ต้นกล้าอะโวคาโดแบบเสียบยอดความสูงไม่ต่ำกว่า ๓๐ ซม. ไร่ละ ๑ ต้น จำนวน ๕๐ ต้น

๒.๒ ต้นกล้ามะม่วงโชคอนันต์แบบทาบกิ่ง ความสูงไม่ต่ำกว่า ๕๐ ซม. ไร่ละ ๔ ต้น จำนวน ๒๐๐ ต้น

๓. จัดตั้งศูนย์ต้นแบบ จำนวน ๑๒ ศูนย์ๆ ละ ๙,๐๐๐.- บาท เป็นเงินงบประมาณ ๑๐๘,๐๐๐.- บาท ตามรายชื่อ ดังนี้

๑. นายชนะ ใจปิง

๒. นายสกุล นานโพธิ์ศรี

๓. นางณัฐชยา ขาเหล็ก

๔. นางอ่อน งามนิธิปัญญากุล

๕. น.ส.สุภาพร พิศจาร

๖. นายล้วน ขาเหล็ก
๗. นายศรีพัต ขาเหล็ก
๘. นางจันทร์ ขาเหล็ก
๙. นายเจริญ พิศจารย์
๑๐. นายนิพนธ์ ใจปิง
๑๑. นายสำราญ ขาเหล็ก
๑๒. นางพรนิการ์ ปัทมกุล

แผนการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๔ เป้าหมายเกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย ได้แก่

๑. บ้านท่าทางหลวง หมู่ที่ ๒ ตำบลบ่อเกลือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๕ ราย
 ๒. บ้านนาออก หมู่ที่ ๑ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๕ ราย
 ๓. บ้านผาสุก หมู่ที่ ๓ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๐ ราย
 ๔. บ้านสบมาง หมู่ที่ ๔ ตำบลภูฟ้า อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน ๑๐ ราย
๑. ฝึกอบรม หลักสูตร “การแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลผลิตในแปลงของตนเอง”
 ๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิตหลังการฝึกอบรม
 ๓. ติดตามและประเมินผลหลังการฝึกอบรม